

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ ЩОДО ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Корнієвський О. А.,

доктор політичних наук, професор

Національного інституту стратегічних досліджень

ORCID ID: 0000-0002-1512-0326

kornievich58p@gmail.com

Російська повномасштабна збройна агресія спричинила руйнацію значної частини виробничої, соціальної та енергетичної інфраструктури, житлового фонду України. Мільйони наших співвітчизників були змушені покинути власні домівки та мігрувати у більш безпечні українські регіони та за кордон. Враховуючи значні збитки, які понесла Україна, перед громадянським суспільством постала гостра потреба в пошуку ефективних шляхів її відбудови у повоєнний період. У зв'язку з цим, у статті зроблено акцент на висвітленні діяльності громадських об'єднань, спрямованої на освітню підготовку кадрів з відбудови України. При цьому проаналізовано відповідного спрямування освітні програми, проекти, що впроваджуються в Україні за ініціативи та безпосередньої участі громадських об'єднань у співпраці з органами публічної влади, за фінансової підтримки іноземних донорів. Акцентовану увагу на застосуванні громадськими об'єднаннями гендерного підходу до реалізації освітніх програм, проектів з підготовки майбутніх фахівців.

Автор дійшов висновку, що збільшення у повоєнний період потреби у робочих спеціальностей, передусім пов'язаних з будівництвом, має спонукати Українську державу спільно з громадським суспільством та національним і місцевим бізнесом вжити дієвих заходів із виведення зі стану занепаду системи професійної освіти, залучення до цієї справи профспілок і ветеранських організацій, громадських об'єднань різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

У публікації також подано основні рекомендації щодо оптимізації співпраці громадських об'єднань та органів влади, спрямованої на впровадженні освітніх програм з підготовки майбутніх фахівців для відбудови України. Один з пріоритетів державної політики відновлення України за руйнівними наслідками війни має визначати створення сприятливого правового середовища для відповідного спрямування державно-громадської взаємодії.

Ключові слова: відновлення України, громадянське суспільство, громадські об'єднання, кадрове забезпечення, органи влади, публічне врядування.

Постановка проблеми. Повномасштабне російське вторгнення на територію суверенної України призвело до масового пограбування майна громадян, виробничих потужностей, закладів соціальної інфраструктури та культурної спадщини, особливо під час відступу загарбників з окупованих територій Харківської та Херсонської областей, а в окремих районах Донецької та Луганської областей, окупованих ще з 2014 р., вивезення та знищення майна промислових підприємств та шахт триває вже понад дев'ять років.

Воєнні дії та постійні повітряні атаки агресора призвели до масового переселення населення. Станом на березень 2023 р. в Україні зареєстровано до 5 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО), тоді як кількість незареєстрованих переселенців сягає 7 млн осіб (В Україні налічують, 2023). І хоча зі звільнення окремих регіонів частина переселенців повернулася до місць свого постійного проживання, більшість ВПО через продовження активних бойових дій та втрату житла залишилися на тимчасове або постійне проживання в нових територіальних громадах, що актуалізує питання їх забезпечення гуманітарною допомогою, роботою та житлом.

Російська збройна вторгнення в Україну призвело не лише до масштабних руйнувань виробництва та об'єктів інфраструктури, а також й до появи значної кількості безробітних громадян, що ще більше ускладнило соціально-економічну ситуацію в Україні. Тому перед державою і суспільством

постала гостра потреба в пошуку ефективних шляхів відбудови країни як за сучасного перебігу подій, так і на тривалу перспективу.

З початком звільнення частини окупованих територій центральна і місцева влада докладають чималих зусиль, спрямованих на відбудову зруйнованого чи пошкодженого житлового фонду, об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури. При цьому значну допомогу органам влади, у тому числі фінансову, надають громадські об'єднання України та міжнародні неурядові організації. Вельми важливим напрямом державної політики з відбудови України слід вважати налагодження в умовах правового режиму воєнного стану співпраці громадянських об'єднань з органами публічної влади щодо освітньої підготовки майбутніх кадрів, які будуть залучені до реалізації цієї політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різномасштабна проблематика післявоєнної відбудови України з перших місяців повномасштабного російського вторгнення в Україну привернула увагу як українських, так і зарубіжних науковців, політиків, журналістів, державних і громадських діячів. Так, загальні аспекти відбудови України розглядаються у публікаціях Ф. Барталуччі, Н. Бенча, Н. Козловської, А. Родрігез-Позе, А. Ткачук, Ю. Третяк та інших дослідників. На вірогідних особливостях та напрямках повоєнного розвитку освітньої галузі у повоєнний період зроблено акцент у публікації Ю. Назаренко та І. Вербицького «Середня та вища освіта у проєкті Плану відновлення України: можливості та ризики» (розміщена на офіційній інтернет-сторінці аналітичного центру *Cedos*). Вельми важливими для визначення пріоритетів та механізмів реалізації самоорганізаційного потенціалу громадянського суспільства на потреби відновлення України вважаємо думки й пропозиції висловлені учасниками міжнародної конференції «Після війни: переосмислення майбутнього громадянського суспільства» (м. Варшава, Польща, квітень 2022 р.), всеукраїнської конференції «Зі стійкості до відновлення: ключова роль громадянського суспільства України» (відбулася наприкінці вересня 2022 р. у містах Києві і Львові); Форуму «Діалог громадянського суспільства, бізнесу та влади: виклики воєнного стану» (м. Київ, жовтень 2022 р.).

Водночас, проблематика кадрового забезпечення відновлення України, шляхом взаємодії громадянських об'єднань з органами публічної влади щодо освітньої підготовки з цією метою фахівців з різних спеціальностей не стала предметом окремого дослідження, що підсилює актуальність цієї публікації.

Метою публікації є охарактеризувати сучасний стан взаємодії громадянських об'єднань з органами публічної влади щодо освітньої підготовки управлінських кадрів і кваліфікованих робітників, спрямованої на тривалий процес відбудови України. Вказана мета публікації обумовила наступні дослідницькі завдання: визначити особливості впровадження громадських програм (проєктів), ініційованих громадянськими об'єднаннями України; розглянути різні форми і механізми їхньої взаємодії з органами публічної влади щодо освітньої підготовки фахівців з відбудови України за наслідками війни; запропонувати пріоритетні напрями та шляхи оптимізації відповідного спрямування громадсько-державної співпраці.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення російських збройних сил на територію суверенної України завдало непомірної шкоди економіці, інфраструктурі, соціальній та гуманітарній сферам України. Так, за оцінками громадських експертів, масштаб руйнування фізичних активів дорівнює 108,3 млрд дол., а обсяг непрямих втрат, завданих економіці та інфраструктурі України, може становити 750 млрд дол., що є безпрецедентними показниками руйнувань та втрат з часів Другої світової війни (Шаповал Н., Федосєєнко М., Грибановський О., Терещенко О., 2022). При цьому найбільша частка прямих втрат припадає на житлові будівлі: 37,3%, або 53,6 млрд дол. станом на 1 березня 2023 р. (Звіт про прямі збитки інфраструктури, 2023).

За вищезазначеної ситуації перед політико-владними структурами та громадянським суспільством постала нагальна потреба у виробленні ефективних механізмів відновлення України, які б враховували не лише відбудову економіки та зруйнованих інфраструктурних об'єктів, а й були орієнтовані на сталий розвиток різних сфер життєдіяльності українських громадян.

Актуальною на сьогоднішній день є розробка перспективних програм відбудови України, які б включали не лише відновлення економіки, пошкодженого житлового фонду та об'єктів інфраструктури, але й сприяння розвитку підприємницької діяльності, реформування публічного управління та адміністрування, системи освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, інших важливих напрямів забезпечення сталого розвитку України. У цьому контексті важливою є підготовка майбутніх кадрів для відбудови України. При цьому освітні програми мають враховувати як підготовку компетентних робітників для відбудови зруйнованої виробничої та соціальної інфраструктури, житлового фонду, будівництва нових промислових і цивільних об'єктів, так і мають бути орієнтовані на організацію навчальних курсів для майбутніх управлінців, посадовців органів місцевого самоврядування (далі – ОМС).

Отже, спричинена війною руйнація значної частини об'єктів критичної інфраструктури та житлового фонду, при тому, що в окремих містах і селах не залишилося жодної вцілілої будівлі, зумовила

нагальну потребу в підготовці фахівців робітничих спеціальностей як на базі діючих професійно-технічних коледжів та училищ, так і через залучення до цієї підготовки громадських об'єднань.

У контексті вищезазначеного в українських ЗМІ було анонсовано підписання 16 січня 2023 р. Меморандуму про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та громадською організацією «Інститут професійних кваліфікацій», спрямованого на створення необхідних умов «для підготовки першокласних фахівців робітничих професій, яких будуть активно залучати до відновлення та відбудови України після Перемоги». Основними напрямками співпраці МОН України та «Інституту професійних кваліфікацій» було визначено: підвищення якості професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема через створення та поширення сучасних матеріалів для цифрової освіти; розвиток системи професійної орієнтації дітей, молоді та дорослих, спрямованої на залучення більшої кількості населення до здобуття професійної освіти; актуалізація знань і навичок, якими мають володіти випускники професійних закладів освіти (училищ, ліцеїв, центрів, навчально-курсівих комбінатів тощо) відповідно до вимог ринку праці (МОН активно сприяє співпраці з громадськістю, 2023).

Також у рамках співпраці з МОН України «Інститутом професійних кваліфікацій» було організовано цифрову онлайн-платформу «Світ професій», яка допоможе зорієнтувати молодих людей у виборі професії, сприятиме їхньому успішному навчанню та кар'єрному зростанню, а також підвищенню кваліфікації та отриманню другої професії. На сайті розміщено необхідні підручники, авторські курси, навчальні матеріали, посібники та відео з кожної робітничої професії, а також відеокурси з інших країн, що дозволить засвоїти зарубіжний досвід з освітньої підготовки кадрів для забезпечення функціонування економічної сфери життєдіяльності. Онлайн-платформа «Світ професій» розрахована також й на дорослу аудиторію, яка прагне здобути нову спеціальність або підвищити кваліфікацію (Вітаємо Вас в «Світі професій», 2023).

Аналізуючи програму підготовки фахівців робітничих професій, організовану «Інститутом професійних кваліфікацій» у співпраці з МОН України, варто зазначити, що в останні роки в Україні спостерігався занепад професійно-технічної освіти; значна частина профтехучилищ, технікумів, які готували фахівців саме з робітничих професій, були закриті або реорганізовані з метою підготовки спеціалістів з гуманітарного профілю. Подібні заходи мають негативні наслідки для економіки України (брак фахівців робітничих професій, поступове старіння кваліфікованих кадрів у виробничій сфері). Але російська збройна агресія проти України внесла свої корективи. Масштабні руйнування об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури, житлового фонду, з одного боку, призвели до величезних збитків, а з іншого, заклали підґрунтя для поступового оновлення житлового фонду та всієї інфраструктури (більшість якої було побудовано ще за радянських часів).

Припустимося думки, що у найближчі роки на українському ринку праці різко зросте попит на робітничі професії. Й створена «Інститутом професійних кваліфікацій» цифрова онлайн-платформа «Світ професій», безумовно, сприятиме зростанню потреби у дієздатній системі професійно-технічної освіти в Україні. У свою чергу, держава в особі МОН України, на нашу думку, має вжити необхідних заходів із забезпечення освітнього процесу у закладах формальної та неформальної профтехосвіти, в тому числі й шляхом правового регулювання надання освітніх послуг громадськими об'єднаннями, забезпечення проходження виробничої практики контингенту цих закладів.

Побіжно зазначимо, що МОН України ініціювало реалізацію національного проєкту «Відновлення України», яким, зокрема, передбачено проведення молодіжних обмінів з різних територій України, залучення молодих людей до відбудови пошкоджених об'єктів; навчання з розвитку громадянських компетенцій, волонтерства та цінностей співпраці та допомоги у воєнних умовах та у післявоєнний період; створення координаційних центрів з організації діалогу та обміну досвідом з працевлаштування, відкриття власного бізнесу між молодими людьми з різних регіонів на базі молодіжних центрів.

Крім навчання фахівців робітничих спеціальностей, які будуть залучені до відновлення пошкоджених виробничих та соціальних інфраструктурних об'єктів та житлового фонду, важливою складовою кадрового забезпечення відбудови України є освітня підготовка управлінського персоналу (посадових осіб) для управлінських структур органів місцевого самоврядування (територіальних громад). З цією метою Міжнародний республіканський інститут (*IPU Ukraine*; співпрацює з центральними і місцевими органами влади, некомерційними громадськими організаціями та іншими суб'єктами) ініціював створення «Школи проєктного менеджменту», програма навчання якої орієнтована на підвищення кваліфікації посадових осіб ОМС, що дозволить місцевій владі реалізувати проєкти, спрямовані на відновлення місцевих громад за наслідками війни (Стартує Школа проєктного менеджменту, 2022).

Подібна співпраця органів влади з громадським об'єднанням в освітній сфері, безумовно, сприятиме підготовці управлінських кадрів для відбудови територіальних громад, особливо тих, які постраждали від російської агресії, шляхом розробки та реалізації різноманітних програм і проєктів за рахунок коштів Української держави та фінансової підтримки іноземних донорів.

У рамках підготовки управлінських кадрів для відбудови України за ініціативи ГО «Волинський інститут права» 21 лютого 2023 р. був проведений восьмигодинний тренінг «Проектний менеджмент з застосуванням гендерно орієнтованого підходу та підходу заснованого на правах людини». Цим заходом було охоплено частину представників громадських об'єднань Волинської області. Метою його проведення було сформувати у громадського активу області низку навичок й вмінь, якими вони можуть скористатися, як майбутні державні службовці та посадові особи ОМС, у забезпеченні сталого розвитку територіальних громад (Портал ГУРТ. Тренінг з проектного менеджменту, 2023).

Значну роботу з підготовки управлінських кадрів для відбудови України здійснює Українська академія лідерства. За об'єктивних причин, навчання слухачів сьогодні проводиться лише на базі львівського осередку. Даний освітній проєкт реалізується у взаємодії з Львівською міською радою й передбачає створення спільноти відповідальних лідерів, які в майбутньому долучаться до процесів реформування та відбудови України, розвитку місцевих громад (Українська Академія Лідерства, 2023). Серед проєктів Академії, які певною мірою стосуються освітньої підготовки фахівців з відбудови України, виокремимо двотижневий курс «Державотворець». Цей курс включає лекції, семінари, тренінги, ознайомлення з діяльністю органів публічної влади, офісів громадських об'єднань, міжнародних організацій та компаній, а також проходження стажування в органах державної влади та ОМС (Українська академія лідерства. Державотворець, 2023).

Останнім часом громадські об'єднання у взаємодії з ОМС організують численні тренінги, семінари з метою долучення їх учасників до відновлення інфраструктури та житлового фонду, розвитку підприємницької діяльності в територіальних громадах тощо. При цьому численні проєкти громадських об'єднань отримують правову та матеріальну підтримку з боку органів влади, фінансуються за рахунок коштів іноземних донорів.

Під час розробки освітніх програм громадські об'єднання дотримуються принципу гендерної рівності, що обумовило реалізацію ними низки програм, орієнтованих на жіночу аудиторію. Так, Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД) спільно з громадською організацією «Інститут політичної освіти» працюють над реалізацією навчального проєкту «Незламні громади. Відновлюємо Україну разом!», який покликаний підготувати українських жінок для роботи в територіальних громадах в умовах воєнного стану. При цьому перевага у відборі надається жінкам, що представляють місцеві громади, на території яких сталися бойові дії або об'єктам інфраструктури цим територією було завдано значних ушкоджень (Запрошуємо на навчання для жінок-лідерок, 2023). Цільовою аудиторією іншої освітньої програми «Жіноче лідерство в умовах війни» є внутрішньо переміщені особи жіночої статі, які готові долучитися до процесу відбудови деокупованих територіальних громад, реалізації програм і проєктів в нових місцях постійного проживання (Портал ГУРТ. Лідерська програма для жінок ВПО, 2023).

Значну увагу розвитку територіальних громад приділяє Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання». З початком російського повномасштабного збройного вторгнення в Україну ця впливова в Україні громадська організація, окрім інших напрямів, зосередилася на освітній підготовці фахівців, які візьмуть участь у відновленні України за наслідками війни. Освітній проєкт «Зміцнення спроможності ОГС [організацій громадянського суспільства] брати лідерство у процесах відновлення та розвитку деокупованих територій» спрямований на підготовку лідерів, які будуть залучені до відновлення територій, що постраждали від окупації та бойових дій. До реалізації цього проєкту запропоновано долучитися представникам громадських і благодійних організацій, місцевої влади, приватних підприємств, засобів масової комунікації (ІСАР «Єднання». Зміцнення спроможності ОГС брати лідерство, 2023; Про ІСАР «Єднання», 2023).

Нанесення російським агресором значних руйнувань та збитків економіці України призвело до закриття великої кількості підприємств. Це актуалізує завдання з освітньої підготовки фахівців у сфері підприємництва, що сприятиме створенню нових робочих місць. У цьому контексті важливо зазначити, що з початком російської збройної агресії громадські об'єднання спільно з органами місцевої влади активно співпрацюють у напрямі кадрової підготовки майбутніх підприємців. При цьому фінансову допомогу особи, які планують відкрити або розвивати свій бізнес, отримують здебільшого від українських громадських об'єднань як посередників між ними та іноземними донорами шляхом участі у конкурсі наданих його учасниками програм і проєктів на отримання відповідних грантів.

Варто також додати, що до освітнього процесу, спрямованого на відбудову економіки України, все більше залучаються приватні вищі навчальні заклади. Показовим прикладом може послугувати грантова програма для українських підприємців, яку ініціювали Міністерство культури та інформаційної політики України та Київська школа економіки (KSE) під час проведення форуму «Креативна Україна» за фінансової підтримки іноземних донорів. Учасники програми мають можливість отримати від \$5 тис. для реалізації власного бізнес-проєкту (Грантова програма на 1 млн доларів для креативних підприємців, 2023).

Важливо зробити акцент на тому, що російська збройна агресія спричинила релокацію значної кількості великих промислових підприємств і малого бізнесу з районів ведення активних бойових дій на сході та півдні України до більш безпечних західних і центральних регіонів. До цього процесу долучилися органи влади, волонтерські організації, які в багатьох регіонах України організують навчальні курси для тих, хто прагне набути знання з конкурентних професій, що дає можливість не лише розвивати власну підприємницьку діяльність та наповнювати бюджети місцевих громад, а й сприяє працевлаштуванню ВПО. На думку академіка НАН України Е. Лібанової, не кожна людина, «котра переїхала, відразу може стати дуже кваліфікованим фахівцем, не маючи серйозних знань у цій сфері, та принаймні можна знайти якусь роботу... варто скористатися... шансом, що його пропонують різноманітні громадські організації, та опанувати новий фах. Що ж до повоєнних перспектив, то, безперечно, неабияким попитом користуватимуться всі спеціальності, пов'язані з будівництвом» (Наше громадянське суспільство усвідомило свою спроможність, 2022).

Отже, з метою забезпечення розвитку підприємницької діяльності ВПО та ветеранів бойових дій з російськими окупантами серед пріоритетних напрямів діяльності громадських об'єднань України виокремимо їхнє активне долучення до створення освітніх програм, спеціальних курсів, тренінгів, семінарів, спрямованих на допомогу як майбутнім підприємцям, так й тим підприємцям, які планують розширити або перепрофілювати власний бізнес. Позитивна динаміка розвитку бізнесу серед фізичних осіб-підприємців під час війни (за рік повномасштабної війни було зареєстровано понад 200 тис. ФОПів) актуалізує розгортання діяльності громадських об'єднань у співпраці з місцевими органами влади щодо створення спеціальних програм навчання для цієї категорії підприємців (За рік повномасштабної війни в Україні зареєстрували, 2023).

Для вирішення проблеми працевлаштування українських громадян, тим більше ВПО, актуальним є розвиток ветеранського бізнесу. Так, Український ветеранський фонд за підтримки Міністерства у справах ветеранів України реалізував дві програми макрофінансування («Варто» і «Варто 2.0»), за якими ветерани-підприємці та родини загиблих воїнів могли отримати від 500 тис. до 1 млн грн на розвиток власної справи. Як пише виконавча директорка Українського ветеранського фонду Наталія Калмикова, «відпрацювання механізмів підтримки ветеранського бізнесу на державному рівні важливе вже сьогодні. Ветерани створюють робочі місця і в своїх проєктах резервують місця для побратимів. Так ми вже зараз закладаємо підґрунтя для розв'язання проблем із працевлаштуванням військових, які повернуться до цивільного життя» (Вілора, 2023).

Висновки. Російське повномасштабне збройне вторгнення на територію суверенної України, з одного боку, завдало величезних збитків економіці, соціальній інфраструктурі, житловому фонду Української держави; з іншого, спричинило розроблення та реалізацію громадським сектором України численних освітніх програм, спрямованих на відбудову України за наслідками війни.

Проведений нами аналіз взаємодії громадських об'єднань з органами влади щодо освітньої підготовки фахівців з відбудови України дає також підстави для висновку, що більшість програм, проєктів запропонованих представниками громадського сектору, є короткостроковими й тривають усього декілька місяців й, навіть, декілька днів. Отже, видається неможливим повною мірою забезпечити їхнє навчання з отримання професійних компетентностей.

Перспективним слід вважати відкриття на базі державних і приватних закладів вищої освіти нових спеціалізацій, зорієнтованих безпосередньо на підготовку управлінського персоналу з відбудови та забезпечення сталого розвитку України в різних сферах (публічне управління та адміністрування, сприяння розвитку громадянського суспільства, освіта і наука, охорона здоров'я, соціальна сфера, охорона довкілля та ін.).

Ураховуючи масштаби руйнувань, завданих економіці України, особливим попитом користуватимуться спеціальності, пов'язані з будівництвом. Тому органи центральної та місцевої влади мають зосередити зусилля на вирішенні невідкладного завдання з відродження професійно-технічної освіти, яка перебуває в стані занепаду упродовж останніх років, що значною мірою задовольнило б сьогоднішні потреби на робітничі професії на ринку праці. Разом із тим, владні структури мають всіляко сприяти реалізації громадськими організаціями, що отримують грантову допомогу від іноземних донорів (профспілками, громадських об'єднаннями різних форм підприємницької діяльності) програм, проєктів, спрямованих на розбудову мережі недержавної системи професійної освіти в територіальних громадах.

Нарешті, наявність чисельної групи ВПО, значна частина яких не планує повертатися на попереднє місце проживання у зв'язку із втратою житла та військовою загрозою з боку російського агресора, зумовлює активізацію співпраці органів влади, державних освітянських установ, ОМС та громадських об'єднань з розроблення освітніх програм, спрямованих на інтеграцію і працевлаштування цієї соціальної групи в нових територіальних громадах, відкриття власного бізнесу. При цьому організація громадським активом спеціальних курсів для фізичних осіб-підприємців, орієнтованих

на постійних місцевих мешканців, ВПО, ветеранів бойових дій, певним чином сприятиме створенню додаткових робочих місць, зменшенню рівня безробіття та соціальної напруги в місцевих громадах.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи масштаби руйнації та пошкодження промислових і цивільних об'єктів, соціальної інфраструктури за наслідками війни, а також акцентуючи увагу на важливості посилення задля їх відбудови співпраці владних структур та організованого суспільства, потребує глибшого дослідження діяльність громадських об'єднань України у взаємодії з усіма зацікавленими сторонами, що здійснюється за активної фінансової допомоги іноземних донорів, передусім міжнародних неурядових організацій, з підготовки управлінських кадрів та підтримки підприємництва на рівні територіальних громад. Також недостатньо дослідженими лишаються питання взаємодії громадянських об'єднань та органів публічної влади України з підготовки фахівців робітничих професій, попит на яких зростатиме у повоєнний період, а також питання організації професійної підготовки ВПО, перенавчання та здобуття ними нових спеціальностей з урахуванням соціально-економічної ситуації у місцевих громадах.

Kornievskyy O. Interaction of public associations with government bodies regarding the educational training of specialists in restoration of Ukraine

As a result of Russian armed aggression, a significant part of the industrial, social and energy infrastructure, as well as the housing stock of Ukraine was destroyed, and millions of our compatriots were forced to leave their homes and migrate to safer Ukrainian regions and abroad. Considering the significant losses that Ukraine has suffered, the Ukrainian society has an urgent need to find effective ways to rebuild the national economy and infrastructure. In this regard, the article focuses on highlighted activities of public associations aimed at educational training of personnel for the reconstruction of Ukraine with the support of public authorities and foreign donors. At the same time, educational programs and projects implemented in Ukraine at the initiative and direct participation of public associations in cooperation with public authorities, with the financial support of foreign donors, were analyzed. Focused attention on the application of the gender approach by public associations in the implementation of educational programs, projects for the training of future specialists.

The author came to the conclusion that in the post-war period the increase in the need for work specialties, primarily related to construction, should encourage the Ukrainian state, together with public society and national and local business, to bring the system of professional education out of a state of decline, to involve trade unions and veterans' organizations in this matter. organizations, public associations, various organizational and legal forms of entrepreneurial activity.

The publication also provides basic recommendations for deepening cooperation between public associations and authorities, which is aimed at improving educational programs for training future specialists for the reconstruction of Ukraine. One of the priorities of the state policy of recovery of Ukraine after the devastating consequences of the war should determine the creation of a legal environment favorable for state-public interaction.

Key words: restoration of Ukraine, civil society, public associations, personnel support, authorities, public governance.

Література:

1. В Україні налічують 7 млн незареєстрованих переселенців – Верещук. GallInfo. 2023. 13 берез. URL: <http://surl.li/gniur> (дата звернення: 05.04.2023).
2. Шаповал Н., Федосеєнко М., Грибановський О., Терещенко О. Повоєнне відновлення України. Нові ризики та цифрові рішення / Київська Школа Економіки. Київ, 2022. 28 с. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf> (дата звернення: 14.03.2023).
3. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України за рік від початку повномасштабного вторгнення / Київська Школа Економіки (KSE). 2023, берез. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report.pdf (дата звернення: 01.04.2023).
4. МОН активно сприяє співпраці з громадськістю та розвитку державно-приватного партнерства / Урядовий портал. 2023. 16 січ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-aktyvno-spryiaie-spivpratsi-z-hromadskistiю-ta-rozvytku-derzhavno-pryvatnoho-partnerstva> (дата звернення: 20.01.2023).

5. Вітаємо Вас в «Світі професій» / Цифрова платформа професійної освіти : офіц. сайт. 2023. URL: <http://svitprof.org.ua/about> (дата звернення: 20.02.2023).
6. Стартує Школа проектного менеджменту для місцевого самоврядування / Міжнародний Республіканський Інститут. Платформа для онлайн-навчання. 2022. URL: <http://surl.li/gnjlf> (дата звернення: 08.04. 2023).
7. Портал ГУРТ. Тренінг з проектного менеджменту від Волинського Інституту Права. Портал ГУРТ. 2023. 14 лют. URL: <https://gurt.org.ua/news/trainings/84374/> (дата звернення: 18.02.2023)
8. Українська Академія Лідерства : офіц. сайт. 2023. URL: <https://ual.ua/> (дата звернення: 19.02.2023).
9. Українська академія лідерства. Державотворець: Показуємо молоді, як вона може впливати на країну / Укр. акад. лідерства : офіц. сайт. 2023. URL: <https://ual.ua/ua/projects> (дата звернення: 19.02.2023).
10. Запрошуємо на навчання для жінок-лідерок / УНЦПД. 2023. 13 лют. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/novynu/navchannya-dlya-zhinok-liderok> (дата звернення: 19.02.2023).
11. Портал ГУРТ. Лідерська програма для жінок ВПО «Жіноче лідерство в умовах війни». Портал ГУРТ. 2023. 10 лют. URL: <https://gurt.org.ua/news/trainings/84284/> (дата звернення: 19.02.2023)
12. ICAP «Єднання». Зміцнення спроможності ОГС брати лідерство у процесах відновлення та розвитку деокупованих територій / ICAP «Єднання» : офіц. сайт. 2023. URL: <http://surl.li/drsru> (дата звернення: 19.02.2023).
13. Про ICAP «Єднання» / ICAP «Єднання» : офіц. сайт. 2023. URL: <https://ednannia.ua/ednannia-about/pro-nas> (дата звернення: 19.02.2023).
14. Грантова програма на 1 млн доларів для креативних підприємців від МКІП та Київської школи економіки / М-во культури та інформ. політики : офіц. сайт. 2023. URL: <https://mkip.gov.ua/news/8417.html> (дата звернення: 19.02.2023).
15. «Наше громадянське суспільство усвідомило свою спроможність докорінно змінити подальшу історію України». Коментарі академіка Елли Лібанової (Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України) «5 каналові» / НАН України : офіц. сайт. 2022. 14 квіт. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8955> (дата звернення: 23.02.2023).
16. За рік повномасштабної війни в Україні зареєстрували понад 200 тисяч нових ФОПів. 2023. 28 берез. Business Information Network. URL: <https://bin.ua/news/economics/economic/291551-zarik-povnomasshtabnoyi-vijni-v-ukrayini.html> (дата звернення: 14.04.2023).
17. Вілюра В. Розвиток ветеранського бізнесу допоможе вирішити проблему працевлаштування військових / АрміяINFORM. 2023. 24 січ. URL: <http://surl.li/gnjjo> (дата звернення: 23.02.2023).

References:

1. GallInfo. (2023, March 13). *V Ukraini nalichuiut 7 mln nezareiestrovanykh pereselentsiv – Vereshchuk*. [There are 7 million unregistered migrants in Ukraine – Vereshchuk]. GallInfo. Retrieved April 05, 2023, from <http://surl.li/gniur> [in Ukrainian].
2. Shapoval, N., Fedoseienko, M., Hrybanovskyi, O., & Tereshchenko, O. (2022). *Povoienne vidnovlennia Ukrainy. Novi ryzyky ta tsyfrovi rishennia*. [Post-war restoration of Ukraine. New risks and digital solutions]. Retrieved from <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf> [in Ukrainian].
3. Kyiv School of Economics (KSE). (2023, March). *Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy za rik vid pochatku povnomasshtabnoho vtorhnennia*. [Report on direct damage to infrastructure from the destruction caused by Russias military aggression against Ukraine in the year since the start of the full-scale invasion]. KSE. Retrieved April 01, 2023, from https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report.pdf [in Ukrainian].
4. Uriadovi portal. (2023, January 16). *MON aktyvno spryiaie spivpratsi z hromadskistiu ta rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva*. [MES actively promotes cooperation with the public and development of public-private partnership]. Retrieved January 20, 2023, from <https://www.kmu.gov.ua/news/mon-aktyvno-spryiaie-spivpratsi-z-hromadskistiu-ta-rozvytku-derzhavno-pryvatnoho-partnerstva> [in Ukrainian].
5. *Vitayemo Vas v «Sviti profesiy»*. (2023). [Welcome to the «World of Professions»]. Tsyfrova platforma profesiinoi osvity: Ofitsiyni sait. Retrieved February 20, 2023, from <http://svitprof.org.ua/about> [in Ukrainian].
6. IRI Ukraine. (2022). *Startuie Shkola proiektnoho menedzhmentu dlia mistsevoho samovriaduvannia*. [The School of Project Management for Local Self-Government is launched]. Retrieved April 08, 2023, from <http://surl.li/gnjlf> [in Ukrainian].

7. Portal GURT. (2023, February 14). *Treninh z proiektnoho menedzhmentu vid Volynskoho Instytutu Prava*. [Project management training from the Volyn Institute of Law]. Retrieved February 18, 2023, from <https://gurt.org.ua/news/trainings/84374/> [in Ukrainian].
8. *Ukrainian Leadership Academy*: Ofitsiyni sait. (2023). ULA. Retrieved February 19, 2023, from <https://ual.ua/> [in Ukrainian].
9. Ukrainian Leadership Academy (ULA). (2023). *Derzhavotvoret: Pokazuiemo molodi, yak vona mozhe vplyvaty na krainu*. [State Builder: We show the youth how they can influence the country]. Ukrainian Leadership Academy: Ofitsiyni sait. Retrieved February 19, 2023, from <https://ual.ua/ua/projects> [in Ukrainian].
10. UCTPR. (2023, February 13). *Zaprosuiemo na navchannia dlia zhinok-liderok*. [We invite you to study for women leaders]. UCTPR. Retrieved February 19, 2023, from <http://www.ucipr.org.ua/ua/novyny/navchannya-dlya-zhinok-liderok> [in Ukrainian].
11. Portal GURT. (2023, February 10). *Liderska prohrama dlia zhinok VPO «Zhinoche liderstvo v umovakh viiny»*. [Leadership program for women of the IDP «Womens leadership in conditions of war»]. Portal GURT. Retrieved February 19, 2023, from <https://gurt.org.ua/news/trainings/84284/> [in Ukrainian].
12. The Initiative Centr to Support Social Action «Ednannia». (2023). *Zmitsnennia spromozhnosti OHS braty liderstvo u protsesakh vidnovlennia ta rozvytku deokupovanykh terytorii*. (2023). [Strengthening the capacity of CSOs to take the lead in the processes of restoration and development of de-occupied territories]. Retrieved February 19, 2023, from <http://surl.li/dsrus> [in Ukrainian].
13. The Initiative Centr to Support Social Action «Ednannia». (2023). *Pro ISAR «Yednannia»*. [About ISAR «Jednannia»]. Retrieved February 19, 2023, from <https://ednannia.ua/ednannia-about/pro-nas> [in Ukrainian].
14. MKIP. (2023). *Hrantova prohrama na 1 mln dolariv dlia kreatyvnykh pidpryyemstiv vid MKIP ta Kyivskoyi shkoly ekonomiky*. [Grant program for 1 million dollars for creative entrepreneurs from MKIP and the Kyiv School of Economics]. Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky: Ofitsiyni sait. Retrieved February 19, 2023, from <https://mkip.gov.ua/news/8417.html> [in Ukrainian].
15. National Academy of Sciences of Ukraine (NAS of Ukraine). (2022, April 14). *«Nashe hromadianske suspilstvo usvidomylo svoiu spromozhnist dokorinno zminyty podalshu istoriiu Ukrainy»*. *Komentari akademika Elly Libanovoi (Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy) «5 kanalovi»*. [«Our civil society realized its ability to fundamentally change the future history of Ukraine»]. NAS of Ukraine. Retrieved February 23, 2023, from <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8955> [in Ukrainian].
16. *Za rik povnomasshtabnoyi viiny v Ukrayini zareyestruvaly ponad 200 tysyach novykh FOPiv*. (2023, March 28). [During the year of the full-scale war in Ukraine, more than 200,000 new FOPs were registered]. Business Information Network. Retrieved April 14, 2023, from <https://bin.ua/news/economics/economic/291551-za-rik-povnomasshtabnoyi-vijni-v-ukrayini.html> [in Ukrainian].
17. Viliura, V. (2023, January 24). *Rozvytok veteranskoho biznesu dopomozhe vyrishyty problemu pratsevlashtuvannia viiskovykh*. [The development of veteran business will help to solve the problem of employment of military personnel]. ArmiyaINFORM. Retrieved February 23, 2023, from <http://surl.li/gnjjo> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17.04.2023

Стаття рекомендована до друку 24.04.2023